

ZRÍNYI MIKLÓS
NEMZETVÉDELMI EGYETEM

Boros Anna

AZ EURÓPAI UNIÓ KÖZÖS KÜL-ÉS
BIZTONSÁGPOLITIKÁJA FRANCIAORSZÁG
SZEMSZÖGÉBŐL VIZSGÁLVA

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS

Szerzői ismertető

Témavezető: Dr. Láng Péter egyetemi docens

- Brüsszel-Budapest, 2006 -

1. A tudományos probléma megfogalmazása

"Az atlanti egység csakis olyan erős Európával valósulhat meg, amely - az Egyesült Államok valódi partnereként - tudatában van felelősségének, és képes a felelősség vállalására." (Jean Monnet, 1961).

Európa 1945 utáni fejlődésének vizsgálatakor kiemelt figyelmet érdemelnek a földrész bizonyos államait, elsősorban gazdasági és katonai irányvonalak mentén egymáshoz közelíteni, nagyobb egységekbe integrálni próbáló folyamatok. Mindkét fent említett területen kiemelkedő sikerekről lehet beszámolni, hiszen az Európai Gazdasági Közösség - az Európai Közösségek - majd az Európai Unió keretein belül olyan szintű fejlődésre nyílt mód, mely Európát, s annak is elsősorban a szovjet befolyási övezeten kívül eső részét a nemzetközi szintéren gazdasági nagyhatalommá tette. Hasonlóképpen pozitívnak és sikeresnek értékelhető a katonai-védelmi integráció folyamata, azzal a jelentős különbséggel, hogy abban az európai államokon kívül két tengerentúli állam (Amerikai Egyesült Államok, Kanada) is részt vett, sőt, a szervezet (NATO) működésének hátterét döntően az Egyesült Államok biztosította.

Az európai gazdasági integráció egyre fokozódó intenzitásával és mélyülésével, valamint a szupranacionális jegyek megjelenésével párhuzamosan az elmúlt 10-15 évben gyakrabban nyert kifejezést a következő dilemma: Európa, mint gazdasági nagyhatalom politikai szempontból méltánytalanul kis szerepet játszik a világ színpadán, s a területén jelentkező új kihívásokkal, veszélyekkel, válsághelyzetekkel szemben sem képes sikeresen fellépni. E paradoxon feloldására irányuló törekvéseket olyan mérföldköveknek jelzik, mint: Maastricht, Amszterdam, Köln, Helsinki, Nizza, Laeken, vagy Koppenhága. Ezek az EU csúcstalálkozókon, melyekre az elmúlt tizenöt évben került sor, merült fel az európai közös kül- és biztonságpolitika, valamint az önálló védelmi képességek kialakításának és létrehozásának a gondolata. A téma tehát, melyre a doktori értekezés összpontosítani hivatott viszonylag egy új, mozgásban lévő és folytonosan változó, egy adott állam kül-és védelmi politikáját, tehát a szuverenitás legfőbb attribútumait mélyen érintő folyamat. Ezzel magyarázható, hogy jelen pillanatban még mindig jelentős számú hipotézis és kérdés merül fel az értekezés témájával kapcsolatban, bár bizonyos eredmények és előre mutató jelek észlelhetők.

A tudományos probléma középpontjában az európai biztonsági architektúra két elemének, a NATO-nak és az EU-nak a kétpólusú világrend megszűnését követő szerepkeresése áll. A folyamatot érdemes egy olyan állam szemszögéből vizsgálni, mint Franciaország, mely mindkét szervezetnek a tagja – bár a NATO katonai szervezetének nem –, méretei, katonai potenciálja, képességei és befolyása alapján az elsők között említhető, s amely aktív és elkötelezett az önálló európai védelmi képességek létrehozása terén. Biztonságpolitikájának az alapját egyfelől még mindig a de Gaulle-i elvek vezénylik (függetlenség), ehhez azonban nagyfokú szolidaritás és felelősségérzet is társul. Megbízható, felkészült, interoperábilis, fejlett technikával (atom is) rendelkező NATO tag, aki viszont 1966-óta nincs benne az egyesített parancsnokságokban. Ez a "különutas NATO-tagság" különböző okokra vezethető vissza (szuverenitás elszánt védelme, sajátos érdekövezet - tengerentúli területek és Észak-Afrika - az amerikai dominanciától történő elhatárolódás, illetve annak

elutasítása, stb.), de elképzelhető, hogy az európai védelmi képességek létrehozására irányuló folyamat növekvő lendülete és kézzelfogható sikerei ösztönző erővel fognak hatni Franciaország teljes és korlátoktól mentes NATO tagsága felé. A francia álláspont nem kérdőjelezi meg a NATO szerepét és létjogosultságát, a kérdés tehát nem úgy fogalmazódik meg, hogy "vagy Európa, vagy a NATO". Mindkettőre szükség van, hiszen a kollektív védelem továbbra is szövetségi prioritás maradhatna, míg az európai védelmi erőknél döntően az Európában, illetve annak közvetlen szomszédságában keletkező válságok kezelése lenne a feladata. Vajon ez egy olyan katonai erőt és potenciált feltételez, mely egyszerre lehetne az EU fegyveres ereje és a Szövetség európai pillére? Hogyan lehet majd a kompetenciákat elkülöníteni és a felesleges duplikációkat elkerülni? Hogyan fog a NATO úgy megújulni, hogy megszűnjön az Amerika-Európa erőeltolódás és egy kiegyensúlyozottabb irányítás és tehermegosztás jöjjön létre? Képes lesz-e Európa 2007-re az első harccsoportokat felállítani és bevetni az EU Tanács döntését követő maximum tíz napon belül, vagy egymással párhuzamosan két műveletet fenntartani – egy-egy taktikai csapattal – 120 napig? Mindez csak néhány a témához kapcsolódó kérdés közül.

Az értekezés témája Magyarország szempontjából is megkülönböztetett figyelmet érdemel, hiszen az ország 1999 óta a NATO, 2004 óta pedig az Európai Unió teljes jogú tagja, tehát részt vesz mindkét szervezetben a döntések előkészítésében, megvitatásában majd a meghozatalában. Mivel Franciaország mindkét fent említett szervezetben kiemelt tagországnak tekinthető, ezért Magyarországnak fontos tisztában lenni a francia törekvésekkel, melyek döntő hatással lehetnek e két nemzetközi szervezet tevékenységét és fejlődését illetően. Az sem elhanyagolható tényező, hogy az Európai Unió által végrehajtott műveletek kapcsán levont következtetések és megfogalmazott ajánlások fontos adalékul szolgálhatnak bármely tagország számára. A későbbiekben részletesen is ismertetésre kerül a Kongói Demokratikus Köztársaságban végrehajtott EUFOR-Artemis művelet, mely az EU-nak az első, Európán kívüli, a NATO eszközök igénybevétele nélkül, döntően francia részvétellel végrehajtott katonai művelete volt. Érdemes megjegyezni, hogy ebben a műveletben Magyarország is a résztvevő nemzetek között szerepelt.

A téma iránti személyes érdeklődés hozzávetőlegesen tíz évre nyúlik vissza, amikor az egyetemi szakdolgozat témájaként az Egyesült Királyságnak az Európai Gazdasági Közösségekhez történő csatlakozási kísérleteit próbáltam elemezni, különös tekintettel Franciaország szerepére és befolyására a csatlakozási tárgyalások sikerére vonatkozóan. Két évvel később, a franciaországi posztgraduális képzésem során elkészített szakdolgozat már szorosabban kapcsolódott a jelenlegi értekezés témájához. „Az európai politikai együttműködéstől a közös kül- és biztonságpolitikáig” címmel igyekeztem megvizsgálni a maastrichti szerződés kialakulásához vezető utat, majd pedig három főbb tényezőre koncentrálni (a pilléreken alapuló struktúra, a döntéshozatal jellege, valamint a tagországok érdekei közötti divergencia) arra a kérdésre próbáltam választ adni, hogy miért nem tud az európai integrációnak ez a vetülete eredményeket felmutatni és hatékonyan működni. Akkor még nem mutatkoztak igazán a jelei annak, hogy néhány éven belül ez a terület óriási fejlődésnek fog indulni, és hogy hamarosan sor kerül az első EU műveletekre polgári és katonai eszközök felhasználásával. Abban azonban már akkor biztos voltam, hogy a témát érdemes mélyebben is feltárni és elemezni, főként Franciaország szempontjából, mely legtöbbször egyedi módon közelíti meg az európai integráció kérdéseit, amelyből a közös kül- és biztonságpolitika, s azon belül is a biztonság- és védelempolitika területe sem jelent kivételt.

Az értekezés tehát döntően Franciaország szempontjából közelíti meg az európai közös kül- és biztonságpolitika kérdését, azon belül is a fő hangsúlyt az európai biztonság-és védelempolitikára fektetve. Jelentős szerepet kap a francia-amerikai viszony tárgyalása, egyrészt mert ez a kérdéskör kiemelten foglalkoztat, másrészt pedig mert véleményem szerint ennek fontos szerepe van a téma megértése szempontjából. Ebből következően Franciaország egyéb bilaterális kapcsolatairól és védelmi együttműködéseiről (francia-brit, francia-német) csak korlátozottan esik szó. Az értekezéshez kapcsolódó kutatómunka egy évtizedet ölel fel és 2006. júniusában zárult.

2. Kutatási célok

1. Megvizsgálni, hogy Franciaország rendelkezik-e mindazokkal a képességekkel, amelyek az általa igényelt nemzetközi vezető szerephez elengedhetetlenül szükségesek.
2. Feltárni, hogy az európai integráció milyen fejlődési folyamaton ment keresztül az első ESDP művelet megvalósulásáig, különös tekintettel Franciaország szerepére a folyamatok alakításában.
3. Bebizonyítani, hogy az Európai Unió sikeresen vállalt föl új feladatokat és bővítette ki kompetenciájának a körét politikai és védelmi jellegű feladatokkal, mely változás összhangban van Franciaország érdekeivel és törekvéseivel.
4. Bemutatni, ahogyan Franciaország az aszimmetrikus kapcsolatot az Amerikai Egyesült Államokkal egy életképes partneri viszony kialakításával igyekszik felváltani a többpólusú világrend eszmevilágának megfelelően.
5. Összehasonlítani a nemzetközi kapcsolatok két kiemelkedő szereplőjének - az Amerikai Egyesült Államoknak és az Európai Uniónak - az egymással szemben és a válságkezelés területén általában tanúsított magatartását, valamint ajánlásokat megfogalmazni az együttműködés gördülékenyebbé tételére érdekében.
6. Összefoglalni és rendszerezni az összes eddig elindított ESDP műveletet és rámutatni, hogy azok milyen módon kapcsolódnak – Franciaország számára kiemelten fontos multilateralizmus jegyében – más nemzetközi szervezetekhez, elsősorban az ENSZ-hez és a NATO-hoz.
7. Elemezni az Európai Unió első teljesen autonóm, Európán kívüli, petersberg típusú, katonai ESDP műveletét, abban rávilágítani Franciaország szerepére és a művelet fontosságára Franciaország szempontjából, valamint felvázolni a műveletet követően levont tanulságokat és az ezek alapján megfogalmazott fejlődési irányt, illetve tennivalókat.

3. Kutatási módszerek

- Következtetések megfogalmazása deduktív (analitikus) kutatási stratégia segítségével.

A vonatkozó magyar, angol és francia nyelvű elsődleges (közvetlen módon információt szolgáltató) és másodlagos (közvetítéssel keresztül információt szolgáltató) források elemzése és feldolgozása. A jelenben, vagy a közelmúltban keletkezett dokumentumok elemzése a kutatáshoz szükséges információ és adalék megszerzése céljából. Források és dokumentumok tartalomelemzése, az adatok táblázatba foglalása esetleges rejtett összefüggések feltárása céljából.

- Következtetések megfogalmazása induktív kutatási stratégia segítségével.

Leíró kutatás a meglévő helyzet megismerése érdekében, illetve feltáró kutatás a különböző tényelemek egymáshoz való viszonyának az elemzése érdekében szakkönyvtárakban és vonatkozó internetes weboldalakon fellelhető magyar és idegen nyelvű monográfiák, összefoglaló művek, időszaki kiadványok cikkeinek a feldolgozása által.

4. Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként

Az első fejezetben:

Áttekintést adtam az aktuális francia gazdasági és társadalmi helyzetről, bemutattam a nagyhatalmi státusz és a dicsőség fogalomkör továbbra is kiemelt helyét a politikai és a társadalmi tudatban, ismertettem a francia alkotmányos berendezkedés előnyeit és hátrányait a hatékony külpolitika gyakorlása szempontjából, valamint összegyűjtöttem a társadalmi problémák néhány jellegzetes forrását. A fejezet második felében elemeztem a nemzetállami tudat és a de Gaulle-i örökség hatását az integráció és azon belül is a védelmi integráció szempontjából, illetve kiemelt figyelmet fordítottam a francia nukleáris erő szerepének és az általa nyújtott előnyöknek a bemutatására, valamint ennek a nukleáris erőnek a francia nagyhatalmi és európai ambíciók megvalósítása érdekében kifejtett hatására. Végezetül megpróbáltam tisztázni a multilateralizmus és a multipolarizmus értelmezése körüli vitát Franciaország és az Egyesült Államok között.

A második fejezetben:

Történelmi visszatekintés útján összegyűjtöttem és rendszereztem azokat a főbb motivációs tényezőket és eseményeket, amelyek a francia-német, illetve a francia-brit együttműködésnek köszönhetően az európai közös kül- és biztonságpolitika, valamint az európai védelmi politika jelenlegi státuszához és eredményeihez vezetett. Igyekeztem rávilágítani a francia-német kapcsolatok ambivalens jellegére, illetve az ellentéteket is áthidalni képes politikai akarat, valamint a megfelelő politikai személyiség szerepének a fontosságára. Tapasztalatokat vontam le a német status quo megváltozása által indukált francia kül-és védelempolitikai lépések vonatkozásában és mindennek az európai integrációs folyamatokra gyakorolt hatásával kapcsolatban. Rendszereztem és táblázatba foglaltam az ESDP fejlődésének legfontosabb állomásait, kiemelten kezelve Franciaországnak az ezen a területen betöltött szerepét. Megkülönböztetett figyelmet fordítottam az Amerikai Egyesült Államok Nemzetbiztonsági Stratégiájának, valamint az Európai Unió Biztonsági Stratégiájának az összevetésére. Elemeztem a francia védelmi költségvetés aktuális állapotát és a védelmi beszerzések rövidtávú célkitűzéseit. Igyekeztem átfogó képet nyújtani a francia közvéleménynek az európai biztonság-és védelempolitikai kérdésekben képviselt álláspontjáról és azt az európai átlaghoz hasonlítva arra a kérdésre választ

találni, hogy a francia Európa-politika célkitűzései mennyire pontosan csapódnak le a francia közvélemény körében. A CFSP hatékonyságának a mérése érdekében bemutattam a „kéességek – elvárások” modellt, majd rámutattam annak bizonyos hiányosságaira, illetve tapasztalatokat vontam le a modell alkalmazását illetően. Végezetül összehasonlítottam a francia-német, valamint a francia-brit együttműködés jellegét és hatását az európai védelmi integráció fejlődésére vonatkozóan.

A harmadik fejezetben:

Elemeztem a francia-amerikai kapcsolatok alakulását az elmúlt huszonöt év távlatából, analizáltam a francia Amerika-ellenesség lehetséges okait, illetve magyarázatot kerestem a kapcsolat intenzitásában bekövetkező időnkénti ingadozásra. Igyekeztem feltárni a multilateralizmus eszméje iránti szoros francia elkötelezettség okait és bemutattam a francia Amerika-politika legfontosabb célkitűzéseit. Hangsúlyosan kezeltem Franciaország jelenlegi politikáját és stratégiáját az Egyesült Államokkal. Bemutattam, hogy Franciaország hogyan képzei el a saját érdekeinek a megvalósítását az Európai Unió nyújtotta előnyök felhasználása által. Részletesen elemeztem az Európai Unió és a NATO közötti feladatmegosztás lehetséges formáit a válságkezelés témakörében és áttekintettem a földrajzi szempontok, illetve a válság jellege alapján történő elkülönítés esetleges módozatait. Megpróbáltam feltárni a Berlin Plusz rendszer jövőbeni fejlődési irányait, illetve az EU és a NATO közötti együttműködés elképzelhető formáit Franciaország szemszögéből vizsgálva. Kiemelt figyelmet fordítottam a transzatlanti kapcsolatok jellegének a bemutatására az Egyesült Államok és az Európai Unió összehasonlításán keresztül. A nemzeti érdekek fontosságának és a szuverenitás kiemelt helyének alapján következtetéseket vontam le az európai politikai és védelmi integráció előtt álló legnagyobb akadályozó tényezők jellegére vonatkozóan. Ismertettem az európai integrációval, valamint az európai partnernemzettel kapcsolatos amerikai elképzeléseket. Végül bemutattam az Egyesült Államok és az Európai Unió között egy esetleges együttműködési szerződés nyújtotta előnyöket, valamint a NATO washingtoni szerződése és az EU alkotmánya között fellelhető néhány ellentmondást.

A negyedik fejezetben:

Összegyűjtöttem és táblázatba foglaltam az értekezés elkészítéséig elindított összes katonai és polgári jellegű ESDP műveletet, külön hangsúlyozva minden egyes művelet francia vonatkozását. Tapasztalatokat vontam le a Berlin Plusz rendszer kihasználtságára vonatkozóan, s áttekintést adtam Franciaország hozzáállásáról az együttműködés jövőjével kapcsolatban. Elemeztem az ESDP műveletek finanszírozási rendszerét. Részletes áttekintést adtam az Artemis műveletről, mely tulajdonképpen egy francia katonai művelet volt, döntően francia személyi és pénzügyi források felhasználásával, francia érdekek céljából, de az Európai Unió égisze alatt. Bemutattam az Artemis művelet tapasztalatai alapján levont következtetéseket és kiemelttem a még további fejlesztésre szoruló területeket. Az Artemis művelethez kapcsolódva elemeztem az Európai Unió és az ENSZ között létrejött közös nyilatkozatot, mely számos ESDP művelet jogi háttéréül szolgál. Végezetül tisztáztam az afrikai kontinens szerepét Franciaország szempontjából, valamint hozzájárulását a francia nagyhatalmiság és a dicsőség érzésvilágához, mely így magyarázatot nyújt arra, hogy a régió miért az egyik leggyakoribb célállomása az ESDP műveleteknek.

A mellékletben:

Döntően elsődleges forrásból származó, az értekezésben is érintett NATO és EU vonatkozású dokumentumokat és térképet gyűjtöttem össze elsősorban forráselemzés és referencia céljából.

5. Összegzett következtetések

Véleményem szerint, Franciaország Chirac köztársasági elnök mandátuma alatt, az elmúlt négy-öt évben pedig különösképpen kiemelten kezelte az ország biztonság- és védelempolitikáját. A köztársasági elnök által meghatározott politikai irányvonal, a védelmi költségvetés folyamatos növekedése és az ennek köszönhető dinamikus fejlesztési programok, valamint az elfoglalt nemzetközi pozíció, s nem utolsósorban az óriási méreteket öltő részvétel a különböző nemzetközi műveletekben mind azt mutatják, hogy Franciaország a nemzetközi politikában igenis nagyhatalomnak számít.

A de Gaulle-i hagyományokat követő, Chirac vezette Franciaország gyakorlatilag a klasszikus Clausewitz-i gondolatmenetnek a döntően válságkezelési feladatokkal terhelt XXI. századi adaptációját valósította meg. Clausewitz úgy határozza meg a háborút, mint a politika folytatását, csak más eszközökkel. A XXI. századi európai biztonsági stratégia nem a háborút, hanem annak a megelőzését jelöli meg célként, amelyhez elengedhetetlen a hatékony biztonság-és védelempolitika, amely a nagyhatalmi politika és státusz egyik legfontosabb ismérve, valamint az ország érdekeinek megfelelő nemzetközi politika folytatásának az eszköze.

A nagyhatalmi státusz feltételeinek a számbavételekor úgy gondolom, hogy említést kell tenni elsősorban a megfelelő személyi és pénzügyi források, illetve a politikai akarat fontosságáról, valamint mindezeket túl a technológiai fejlesztések és a megfelelő eszközök szükségességéről. Franciaország jelenleg hozzávetőlegesen 36 ezer fő katonát állomásoztat külföldön, ebből közel 15 ezer vesz részt 15 különböző nemzetközi műveletben, döntően a Balkánon, Afganisztánban, Libanonban és Elefántcsontparton. Ehhez adódnak még a jelenléti erők Afrikában és a francia tengerentúli területeken állomásoztatott erők. Összességében így 36 ezer fő szolgál külföldön, ami egy óriási szám, nagy valószínűség szerint közel egy ország teljesítőképességének a maximumához. Megfigyelésem alapján, a francia katonai jelenlét nem korlátozódik kizárólagosan csak a Balkánra, vagy Afrikára, mint ahogyan tíz évvel korábban még ez volt a helyzet; jelenleg Franciaország szinte mindenhol jelen van, ahol valamelyik nemzetközi szervezet – ENSZ, NATO, vagy az EU – nemzetközi válságkezelésben szerepet játszik.

Egy ilyen szintű nemzetközi szerepvállalásnak értelemszerűen a pénzügyi vonzata is hatalmas. A külföldi katonai műveletek évente hozzávetőlegesen 600 millió euróba kerülnek Franciaországnak, amit a négy éve folyamatosan növekvő védelmi költségvetés fedez, amely így az oktatás után a második legnagyobb és legfontosabb állami költségvetési terület. Chirac köztársasági elnök és Michèle Alliot-Marie védelmi miniszter asszony mindent megtesz ennek a tendenciának a fenntartásáért, még akkor is, ha közben a baloldali politikai ellenfelek – akik inkább az ország gazdasági és szociális problémáinak a megoldására költenék ezeket az eurókat – oldaláról folyamatos támadásokkal kell is megbirkózniuk. A védelmi költségvetés lefaragásához azonban sem Chirac, sem pedig a miniszter asszony nem járul hozzá: az ő felfogásuk értelmében a külföldi katonai jelenlét a diplomácia meghosszabbítása és

a diplomácia eszköze, amely jól fejezi ki Franciaország globális diplomáciai ambícióit.

A megfelelő politikai akarat szintén meghatározó tényező a nagyhatalmi státusz vizsgálata szempontjából. Franciaország sajátos alkotmányos rendjének köszönhetően a kül-és a védelempolitika fölötti döntés a köztársasági elnök hatáskörébe tartozik. Ennek megfelelően minden egyes köztársasági elnök valamilyen mértékben rányomja a bélyegét az ország által képviselt kül-és védelempolitikára. Véleményem szerint, a de Gaulle nyomdokain haladó Chirac elnök gyakorolta eddig talán a legnagyobb befolyást a francia védelmi politika alakulására. Olyan nagy horderejű döntéseket hozott, mint az önkéntes haderő bevezetése, a nukleáris kísérletek újratekintése – a nagyhatalmi státusz és a globális pozíció megerősítése érdekében –, az ENSZ és az EU keretein belül folytatott válságkezelési műveletekben történő nagyarányú részvétel, valamint az ambiciózus fejlesztési és beszerzési programok kitartó védelme a védelmi költségvetést érő folytonos támadások ellenére is.

Egy biztonság-és védelempolitikai szempontból erős Európa jól illeszkedik a már említett francia elképzelések sorába. Úgy vélem, hogy Európa Franciaország szempontjából hatalommegsokszorozó szereppel bír, jelentős extra nyomatékot és hangsúlyt biztosít azoknak a francia törekvéseknek, amelyeket a nemzetállami kereteken belül a multilateralizmus és a multipolarizmus elsőbbségét hangsúlyozó nemzetközi környezetben nehezen lehetne csak megvalósítani. Ebből adódóan Franciaország teljes elszántsággal támogatja az európai védelmi integráció további mélyítését, amelyben elsődleges partnere Németország, illetve időközönként Nagy-Britannia. Ebben a folyamatban fontos szerep hárul az Európai Védelmi Ügynökségre, amelynek ambiciózus fejlesztési és beszerzési elképzeléseit Franciaország támogatja jónéhány nemzeti kormány rosszallása ellenében.

Megfigyelésem alapján, az európai integráció utóbbi éveinek egyik legdinamikusabban fejlődő területe az ESDP volt. Ez egy meglehetősen meglepő fejlemény a kialakuláshoz vezető igen hosszú út ismerete tükrében. Az EU új szereplőként jelent meg a nemzetközi válságkezelés területén, tehát kezdettől fogva olyan fejlődési útvonalat állt módjában kiválasztani, amely az új kihívások és feladatok jellegének a legjobban megfelelt, a saját struktúráját is ennek megfelelően tudta kialakítani és élvezhette a NATO nyújtotta költséghatékony Berlin Plusz rendszer előnyeit. A gyors fejlődés hátrányai között említhető a szerepek és felelősségi körök megfelelő elosztásának és a különféle eljárási módok letisztulásának a hiánya.

Az ESDP keretein belül, az ENSZ főtitkár kérésére az EU nemrégiben újabb katonai műveletet indított a Kongói Demokratikus Köztársaság (KDK) területére a több mint négy évtizede sorra kerülő első szabad és demokratikus választások elősegítése céljából. Úgy vélem, hogy ezzel a művelettel a KDK az ESDP leggyakoribb célállomásává nőtte ki magát. Természetesen ennek magyarázatul szolgál a két kontinens közötti történelmi, gazdasági, kulturális kapcsolat, a szegénység csökkentése és a fenntartható fejlődés iránti törekvések, az Európát fenyegető illegális bevándorlási hullám és menekültáradat megfékezésének szándéka, de talán mindezen indokok közül is a legkézenfekvőbb az európai gazdasági érdekek és fejlődés garantálása az olaj és más nyersanyagok utánpótlásának a zavartalan biztosítása által. Mindebben Franciaország jelentősen érdekelt, hiszen Afrika is a francia nagyhatalmi státusz megerősítését szolgálja.

6. Új tudományos eredmények

Az értekezés új tudományos eredményeinek tekintem, hogy:

- Rendszereztem az európai integráció fejlődési folyamatát az első ESDP művelet megvalósulásáig, különös tekintettel Franciaország szerepére a folyamatok alakításában.
- Bemutattam a francia kül-és biztonságpolitika szoros összefonódását az Európai Unióval és ezek egymásra gyakorolt hatását, valamint igazoltam, hogy Franciaország az Európai Unió nyújtotta kereteket a saját külpolitikai érdekeinek a megvalósítása céljából igyekszik felhasználni.
- Osztályoztam és táblázatba foglaltam az összes eddig elindított ESDP műveletet, különös tekintettel azok francia vonatkozásaira és kapcsolódási pontjukra más nemzetközi szervezetekhez a multilateralizmus jegyében.
- Megvizsgáltam az Európai Unió első teljesen autonóm, Európán kívüli, petersberg típusú, katonai művelete során észlelt hiányosságokat és felvázoltam az Európai Unió előtt álló legfontosabb feladatokat az előrelépés és a fejlődés érdekében.

7. Ajánlások és gyakorlati felhasználhatóság

Az értekezés elsődleges célja a szerző kutatási eredményének és ismeretanyagának az átadása minden olyan érdeklődő számára, aki a témával akár amatőr, akár hozzáértő (tudományos – oktatási) szinten kíván foglalkozni. Az ismertetett problémák és a felvetett kérdések ösztökélhetik a téma iránti érdeklődés felkeltését, valamint gondolatébresztőként hatnak és ezáltal további kutatásra serkentenek. A fejezetek elején felvetett kérdések is a problémakörök pontosabb behatárolását és a gondolatébresztést szolgálják. A bibliográfiai jegyzék és a felsorolt weboldalak listája referenciaként, illetve adatforrásként segítik elő a további kutatást. A csatolt forrásanyag pedig kiváló lehetőséget biztosít nemzetközi dokumentumok vizsgálatához, elemzéséhez, illetve a külföldi nyelvismeret fejlesztéséhez.

8. A témakörből készült publikációs jegyzék

- A személyiségjegyek és az értéketikai tényezők együttes hatása a vezetői döntésekre. Douglas Macarthur tábornok életpályájának tanulságai. In: Humán Szemle, 2004. 2. szám.
- Nemzetközi Enciklopédia a hidegháború korszakáról. 21 szócikk (Antall, József; Dálnoki Miklós, Béla; Gerő, Ernő; Grósz, Károly; Harmel Report; Hungarian Revolution; Hungary; Kádár, János; Kovács Béla; Luns, Joseph Marie Antoine Hubert; Maléter, Pál; Mindszenty, József Cardinal; Nagy, Ferenc; Nagy, Imre; NATO, history of; NATO, origins and formation of; Németh, Miklós; Rajk, László; Rákosi, Mátyás; Tildy, Zoltán; Tőkés, László) - 12 996 szó. In: Cold War. Szerk.: TUCKER, Spencer C. p. 1385. Santa Barbara, 2007. ISBN: 1 85109 847 X.

- Megvédeni Európát: az Európai Unió, a NATO és az európai autonómia nyomában. Megjelenés alatt. In: Társadalom és Honvédelem, 2007.
- The Way Ahead: Global Leadership or Unilateral Domination. Megjelenés alatt. In: ARRMS, 2007.

9. Szakmai-tudományos önéletrajz

Név: Boros Anna

Születési hely és dátum: Budapest, 1970. március 10.

1. Iskolai végzettség

1990. szeptember - 1996. január

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi kar - Budapest

Diploma: történelem szakos középiskolai tanár

Diploma: angol nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár

1997. szeptember - 1998. június

Posztgraduális képzés - Institut Européen des Hautes Etudes Internationales - Nizza / Franciaország

Szakterület: európai integráció

Diploma: Felsőfokú Nemzetközi Tanulmányok Európai Diplomája

2000. szeptember -

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Kossuth Lajos Hadtudományi kar - Budapest

Doktorandusz hallgató (levelező képzés)

Doktori program:

„A katonai biztonság, a védelmi integráció és a fegyveres küzdelem”

Doktori alprogram:

„A védelmi integráció társadalomtudományi diszciplínái”

2. Munkahelyi tapasztalat

1998 - 1999

Programszervező - főelőadó

Leszerelési-és Civil-Katonai Kapcsolatok Központja, Budapest

1999 – 2000

Programszervező - főelőadó

Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, Budapest

1999. szeptember - december

Gyakornok

Európa Tanács, Strasbourg, Franciaország

Politikai Igazgatóság, Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya

2000 - 2002

Főelőadó

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Nemzetközi kapcsolatok és PR osztály, Budapest

2002 -

Tisztviselő

NATO, Nemzetközi Állomány, Executive Management Divízió, Performance Management

3. Részvétel konferenciákon

1995. május	<i>“Az Európai Unió kihívásai”</i> Centre International de Formation Européenne	Marly-le-Roi, Franciaország
1998. március	<i>“Globalizáció és a nemzetközi biztonság”</i> L’Academie de la Paix et de la Sécurité Internationale XXX. ülése	Monaco
1998. szeptember	<i>“Az EU és a NATO bővítése. Nyári egyetem.”</i> Institut Européen des Hautes Etudes Internationales	Budapest
1999. január	<i>“Válságkezelés, konfliktusmegoldás-és megelőzés”</i> George C. Marshall Biztonsági Tanulmányok Európai Központja	Budapest
2000. március	<i>“A közös kül-és biztonságpolitika jövője”</i> Magyar Atlanti Tanács	Budapest
2001. március	<i>„Journée d’évaluation du Traité de Nice. Le Traité de Nice: analyse, critique, enjeux et perspectives”</i> <i>(A Nizzai Szerződés értékelése. A Nizzai Szerződés: elemzés, kritika, kihívás és perspektívák)</i> Institut Européen des Hautes Etudes Internationales	Nizza
2001. március	<i>“Kormányzat és a nemzetközi biztonság”</i> L’Academie de la Paix et de la Sécurité Internationale XXXIII. ülése	Monaco
2001. április	<i>„Dunai Válság-és Konfliktuskezelési Szeminárium”</i> <i>George C. Marshall European Center for Security Studies és a BM Katasztrófavédelmi Főigazgatósága</i>	Budapest